अध्याय 10 : कृषिकाः कर्मवीराः

प्रश्न 1:

उच्चारणं कुरुत-

सूर्यस्तपतु	जीर्णम्	शीतकालेऽपि
वारयितुम्	ग्रीष्मे	सस्यपूर्णानि
पदत्राणे	कण्टकावृता	क्षुधा-तृषाकुलौ

उत्तर 1:

स्वयं करें-

प्रश्न 2:

श्लोकांशान् योजयत-

क	ख
गृहं जीर्णं न वर्षासु	तौ तु क्षेत्राणि कर्षतः।
हलेन च कुदालेन	या शुष्का कण्टकावृता।
पादयोर्न पदत्राणे	सस्यपूर्णानि सर्वदा।
तयोः श्रमेण क्षेत्राणि	शरीरे वसनानि नो।
धरित्री सरसा जाता	वृष्टिं वारयितुं क्षमम्।

उत्तर 2:

क	ख
गृहं जीर्णं न वर्षासु	वृष्टिं वारयितुं क्षमम्।
हलेन च कुदालेन	तौ तु क्षेत्राणि कर्षतः।
पादयोर्न पदत्राणे	शरीरे वसनानि नो।
तयोः श्रमेण क्षेत्राणि	सस्यपूर्णानि सर्वदा।
धरित्री सरसा जाता	या शुष्का कण्टकावृता।

प्रश्न 3:

उपयुक्तकथनानां समक्षम् 'आम्' अनुपयुक्तकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत-

यथा- कृषका: शीतकालेऽपि कर्मठा: भवन्ति।	आम्
कृषका: हलेन क्षेत्राणि न कर्षन्ति।	न
(क) कृषका: सर्वेभ्य: अन्नं यच्छन्ति।	
(ख) कृषकाणां जीवनं कष्टप्रदं न भवति।	
(ग) कृषक: क्षेत्राणि सस्यपूर्णानि करोति।	
(घ) शीते शरीरे कम्पनं न भवति।	
(ङ) श्रमेण धरित्री सरसा भवति।	

उत्तर 3:

यथा- कृषका: शीतकालेऽपि कर्मठा: भवन्ति।	आम्
कृषका: हलेन क्षेत्राणि न कर्षन्ति।	न
(क) कृषका: सर्वेभ्य: अन्नं यच्छन्ति।	आम्
(ख) कृषकाणां जीवनं कष्टप्रदं न भवति।	न
(ग) कृषक: क्षेत्राणि सस्यपूर्णानि करोति।	आम्
(घ) शीते शरीरे कम्पनं न भवति।	न
(ङ) श्रमेण धरित्री सरसा भवति।	आम्

प्रश्न 4:

मञ्जूषातः पर्यायवाचिपदानि चित्वा लिखत-

रविः	वस्त्राणि	जर्जरम्	अधिकम्	पृथ्वी	पिपासा

वसनानि	....
सूर्यः	....
तृषा	....
विपुलम्	....
जीर्णम्	....
धरित्री	....

उत्तर 4:

वसनानि	**वस्त्राणि**
सूर्यः	**रविः**
तृषा	**पिपासा**
विपुलम्	**अधिकम्**
जीर्णम्	**जर्जरम्**
धरित्री	**पृथ्वी**

प्रश्न 5:

मञ्जूषातः विलोमपदानि चित्वा लिखत-

धनिकम्	नीरसा	अक्षमम्	दुःखम्	शीते	पाश्व

सुखम्	....
दूरे	....
निर्धनम्	....
क्षमम्	....
ग्रीष्मे	....
सरसा	....

उत्तर 5:

सुखम्	**दुःखम्**
दूरे	**पार्श्वे**
निर्धनम्	**धनिकम्**
क्षमम्	**अक्षमम्**
ग्रीष्मे	**शीते**
सरसा	**नीरसा**

प्रश्न 6:

प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

(क) कृषकाः केन क्षेत्राणि कर्षन्ति?

(ख) केषां कर्मवीरत्वं न नश्यति?

(ग) श्रमेण का सरसा भवति?

(घ) कृषकाः सर्वेभ्यः किं किं यच्छन्ति?

(ङ) कृषकात् दूरे किं तिष्ठति?

उत्तर 6:

(क) कृषकाः हलेन कुदालेन च क्षेत्राणि कर्षन्ति।

(ख) कृषकाणां कर्मवीरत्वं न नश्यति।

(ग) श्रमेण पृथ्वी सरसा भवति।

(घ) कृषकाः सर्वेभ्यः शाकम्, अन्नम्, दुग्धाम्, फलम् च यच्छन्ति।

(ङ) सुखम् कृषकात् दूरे तिष्ठति।